

2020.gada darbības rezultātīvie rādītāji par valsts kompensāciju izmaksāšanu

Juridiskās palīdzības administrācija (turpmāk – JPA) atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumos Nr.869 „Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” un likumā “Par valsts kompensāciju cietušajiem” noteiktajam izmaksā valsts kompensācijas cietušajiem.

Tiesības saņemt valsts kompensāciju ir personai, kura Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīta par cietušo, par tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām vai mantisko zaudējumu. Valsts kompensācija tiek izmaksāta, ja **tīša noziedzīga nodarījuma** rezultātā iestājusies personas nāve, cietušajam nodarīti smagi vai vidēja smaguma miesas bojājumi, aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris, cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu.

Lai personai rastos tiesības saņemt valsts kompensāciju, jāpastāv šādu priekšnoteikumu kopumam:

- 1) fiziskā persona Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā atzīta par cietušo;
- 2) kaitējums nodarīts tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā;
- 3) konstatētas likumā “Par valsts kompensāciju cietušajiem” minētās sekas.

Valsts kompensācijas pieprasījumu JPA iesniedz trīs gadu laikā pēc dienas, kad persona atzīta par cietušo vai ir uzzinājusi par faktiem, kas šai personai dod tiesības to darīt (no 2019.gada 1.janvāra).

JPA veica šādas sabiedrības informētības veicināšanas aktivitātes:

- 1) **bezmaksas informatīvais atbalsta tālrunis 116006 „Palīdzības dienests noziegumu upuriem”.**

Minētā tālruņa, kas ieviests no 2016.gada 1.janvāra un darbojas katru dienu no plkst. 12.00 līdz 22.00, darbību nodrošina biedrība “Skalbes”. Biedrība “Skalbes”, izpildot deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu, nodrošina: emocionālā un psiholoģiskā atbalsta sniegšanu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem; informāciju par cietušo procesuālajām tiesībām, iespējamajiem pakalpojumiem un pastāvošajiem cietušo atbalsta dienestiem, kā arī veic informācijas par cietušo tiesībām izvietojumu sociālajos tīklos un tīmekļvietnēs, tostarp www.cietusajiem.lv, kā arī masu medijos (TV, radio, preses izdevumi), reklāmu standos;

- 2) **JPA bezmaksas informatīvais tālrunis 80001801,**

uz kuru zvanot ir iespējams saņemt informāciju par valsts kompensācijas pieprasīšanas kārtību un saņemšanas nosacījumiem;

- 3) 2020.gadā notikuši četri **semināri** (gan klātienē, gan attālināti) kriminālprocesa virzītājiem, bāriņtiesu un sociālo dienestu darbiniekiem, izplatīti **620 bukleti** “Valsts kompensācijas cietušajiem” un “Valsts pakalpojumi nepilngadīgajiem cietušajiem.”
- 4) **dalība** dažādos citu organizāciju/iestāžu rīkotajos informatīvajos **pasākumos**, piemēram, sarunu festivālā LAMPA, seminārā “Seksuālā vardarbība pret pieaugušo ģimenē. Starpinstitucionālā sadarbība un atbalsta iespējas.”

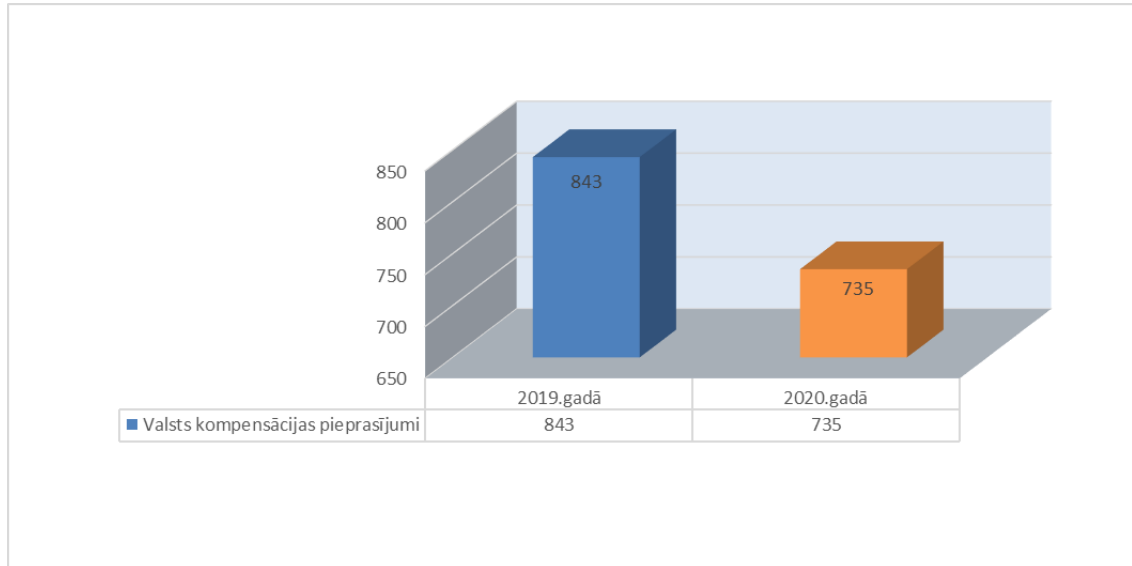
Reģistrēti noziedzīgie nodarījumi un cietušo personu skaits valstī

	2019.gadā*	2020.gadā*	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu kopskaits (pēc visiem KL pantiem)	39784	38680	-1104	-3
Cietušo personu kopskaits (pēc visiem KL pantiem)	10189	9669	-520	-5
Cietušo personu skaits sakarā ar iestājušos personas nāvi (KL 116.-122., 125.panta trešā daļa)	98	88	-10	-10
Cietušo personu skaits sakarā ar aizskartu tikumību vai dzimumneaizskaramību (KL 159.-162., 164.pants)	200	169	-31	-16
Cietušo personu skaits sakarā ar nodarītiem smagiem miesas bojājumiem (KL 125.panta pirmā un otrā daļa)	89	74	-15	-17
Cietušo personu skaits sakarā ar nodarītiem vidēja smaguma miesas bojājumiem (KL 126.pants)	289	292	3	1
Cietušo personu skaits sakarā ar cilvēku tirdzniecību (KL 154 ¹ .pants)	2	0	-2	-100
Cietušo personu skaits, ja noziedzīgs nodarījums kvalificējams pēc KL 176.panta „Laupīšana”	279	272	-7	-3
Cietušo personu skaits, ja noziedzīgs nodarījums kvalificējams pēc KL 231.panta „Huligānisms” otrās daļas	46	41	-5	-11

* dati par reģistrētiem noziedzīgiem nodarījumiem un cietušo personu skaitu no Informācijas centra „Sodu reģistra datu noliktavas sistēma” (12.01.2021.).

2.Saņemti valsts kompensāciju pieprasījumi

2019.gadā	2020.gadā	samazinājums (skaits)	samazinājums (%)
843	735	-108	-13

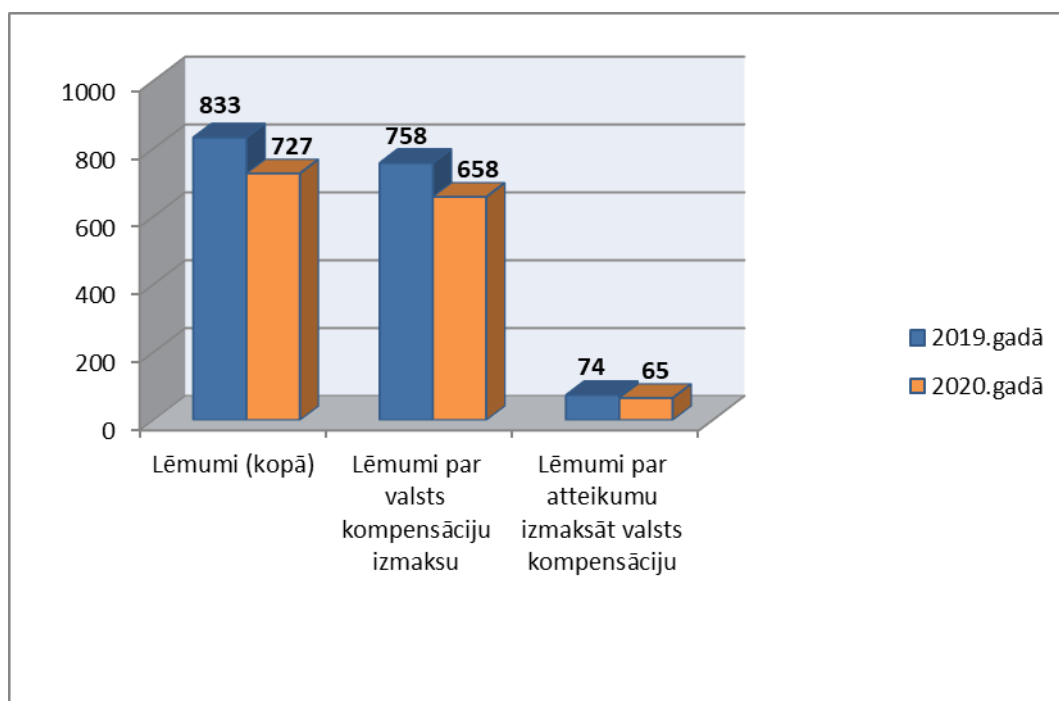

JPA 2020.gadā saņemti 735 valsts kompensācijas pieprasījumi, kas par 13% ir mazāk kā 2019.gadā.

Ievērojot valsts kompensācijas pieprasīšanas termiņu (trīs gadi), paredzams, ka personas, kuras atzītas par cietušajiem 2020.gadā, JPA ar valsts kompensācijas pieprasījumu turpinās vērsties arī 2021., 2022. un 2023.gadā.

3. Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju

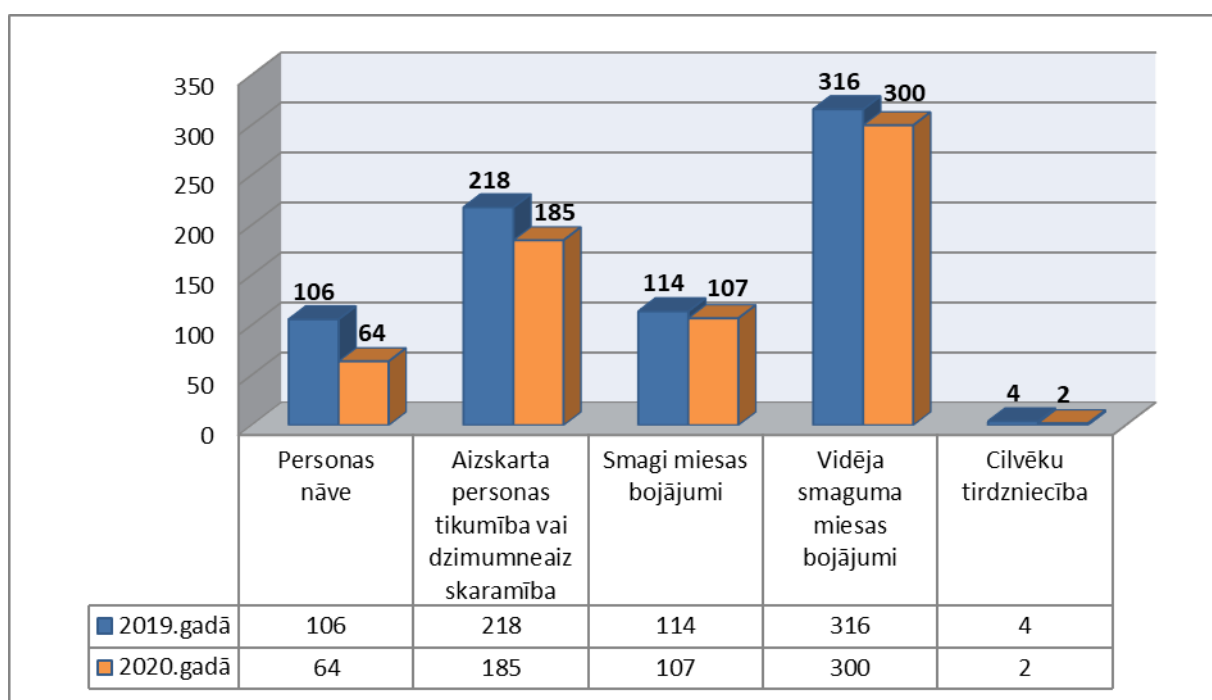
	2019.gadā	2020.gadā	samazinājums (skaits)	samazinājums (%)
Lēmumi (kopā)	833	727	-106	-13
Lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu	758	658	-100	-13
Lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju	74	65	-9	-12

2020.gadā pieņemti 658 lēmumi par valsts kompensācijas izmaksu un 65 lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju. Kopējais pieņemto lēmumu skaits 2020.gadā salīdzinājumā ar 2019.gadu ir samazinājies par 13%, kas izskaidrojams ar noziedzīgo nodarījumu skaitu samazināšanos un valstī izsludināto ārkārtējo situāciju saistībā ar slimības COVID-19 izplatības ierobežošanu, kuras laikā cietušie iespējams atlikuši iesnieguma valsts kompensācijas pieprasīšanai iesniegšanu uz vēlāku laiku.

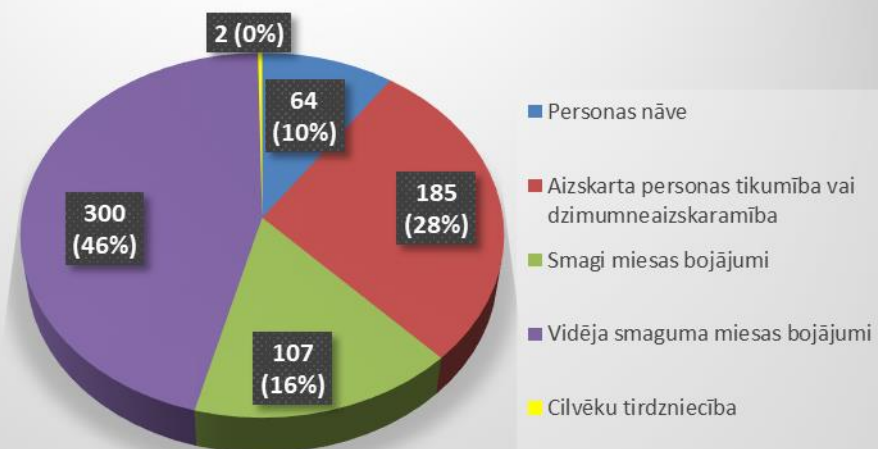
4. Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu atbilstoši noziedzīgā nodarījuma sekām

	2019.gadā	2020.gadā	samazinājums (skaits)	samazinājums (%)
Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu (kopā)	758	658	-100	-13
Personas nāve	106	64	-42	-40
Aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	218	185	-33	-15
Smagi miesas bojājumi	114	107	-7	-6
Vidēja smaguma miesas bojājumi	316	300	-16	-5
Cilvēku tirdzniecība	4	2	-2	-50

2020.gadā vērojams lēmumu par valsts kompensāciju izmaksu skaita samazinājums visās pozīcijās.

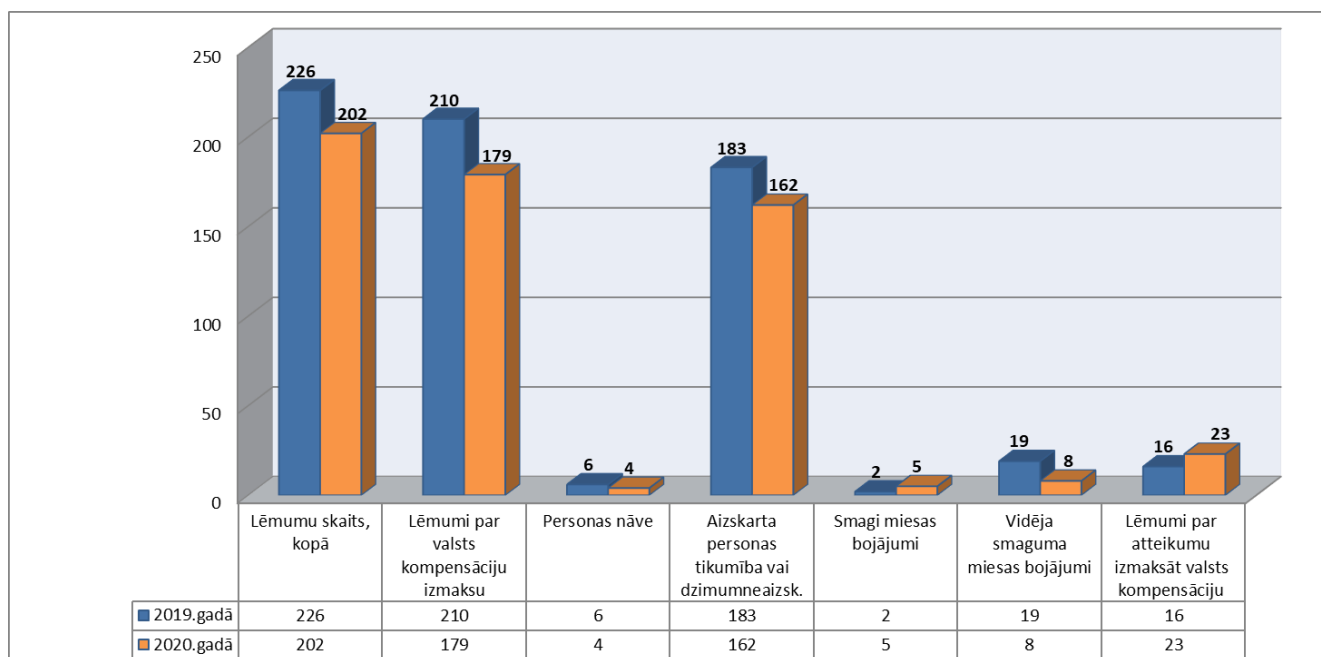
**Pieņemti lēmumi par valsts kompensācijas izmaksu cietušajiem pēc
noziedzīgā nodarījuma sekām 2020.gadā**

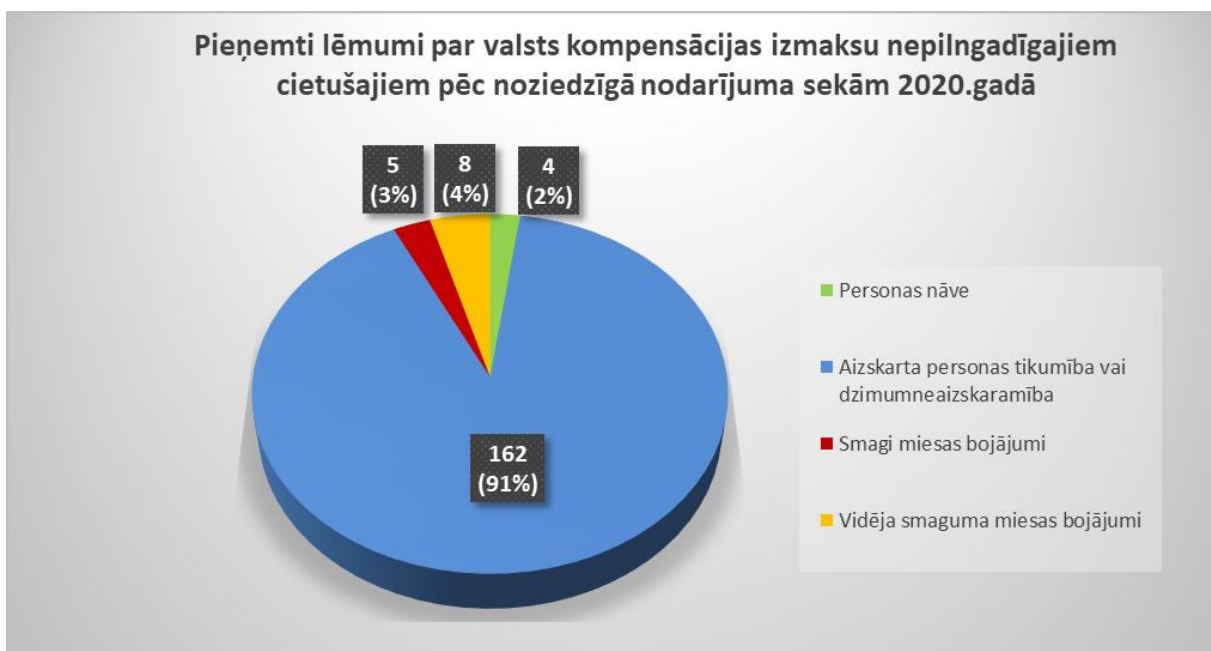
2020.gadā visvairāk valsts kompensācijas izmaksātas sakarā ar cietušajam nodarītajiem vidēja smaguma miesas bojājumiem – 46%, aizskartu personas tikumību vai dzimumneaizskaramību – 28%.

5. Saņemti valsts kompensācijas pieprasījumi un pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju nepilngadīgajiem cietušajiem

	2019.gadā	2020.gadā	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Valsts kompensācijas pieprasījumi	229	188	-41	-18
Lēmumi par valsts kompensācijas izmaksu un atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju	226	202	-24	-11
Lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu, kopā	210	179	-31	-15
t.sk. personas nāve	6	4	-2	-33
t.sk. aizskarta personas tikumība vai dzimumneizskaramība	183	162	-21	-11
t.sk. smagi miesas bojājumi	2	5	3	150
t.sk. vidēja smaguma miesas bojājumi	19	8	-11	-58
t.sk. cilvēku tirdzniecība	0	0	0	0
Lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju	16	23	7	44

Salīdzinājumā ar 2019.gadu, 2020.gadā par **15%** ir samazinājies nepilngadīgajiem cietušajiem pieņemto lēmumu par valsts kompensāciju izmaksu skaits.

2020.gadā tāpat kā 2019.gadā visvairāk valsts kompensācijas nepilngadīgo cietušo pārstāvjiem (nepilngadīgajiem) ir izmaksātas sakarā ar aizskartu nepilngadīgā cietušā tikumību vai dzimumneaizskaramību.

6. Valsts kompensācijās izmaksātie budžeta līdzekļi

Cietušajam izmaksājamās valsts kompensācijas maksimālais apmērs ir Latvijas Republikā noteiktās **piecas** minimālās mēneša darba algas (2020.gadā – 2150 *euro*). Izmaksājamās valsts kompensācijas apmēru aprēķina, ņemot vērā minimālās mēneša darba algas apmēru, kāds noteikts brīdī, kad persona atzīta par cietušo.

Valsts kompensāciju izmaksā:

- 1) 100 procentu apmērā, ja iestājusies personas nāve;
- 2) 90 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti smagi miesas bojājumi vai noziedzīgs nodarījums kvalificēts kā izvarošana vai seksuāla vardarbība, vai aizskarta nepilngadīgā cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, vai cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris;
- 3) 70 procentu apmērā, ja nepilngadīgā cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi vai nepilngadīgais cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu;
- 4) 50 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi vai aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu, izņemot 2. un 3.punktā minētos gadījumus.

	2019.gadā (<i>euro</i>)	2020.gadā (<i>euro</i>)	pieaugums/ samazinājums (<i>euro</i>)	pieaugums/ samazinājums (%)
Izmaksātie budžeta līdzekļi (kopā)	1 131 760	1 131 760	0	0
Personas nāve	173 612,54	113 591,68	-60 020,86	-35
Aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	398 586,57	483 831,65	85 245,08	21
Smagi miesas bojājumi	223 420,57	210 960,77	-12 459,80	-6
Vidēja smaguma miesas bojājumi	328 830,32	319 505,90	-9324,42	-3
Cilvēku tirdzniecība	7310	3870	-3440	-47

2020.gadā valsts kompensācijās izmaksāti – **1 131 760 *euro***, valsts budžetā piedzīti **275000,66 *euro***.

Izmaksātās valsts kompensācijas cietušajiem piedziņa no noziedzīga nodarījuma izdarītājiem tiek īstenota:

- 1) kriminālprocesa ietvaros;

- 2) stājoties cietušā vietā izmaksātās valsts kompensācijas summas vai tās daļas apmērā (ja valsts kompensācija izmaksāta pēc kriminālprocesa pabeigšanas);
- 3) administratīvā procesa kārtībā, t.i., JPA pieņemot lēmumu (administratīvais akts).

Informācija apkopota 15.01.2021.